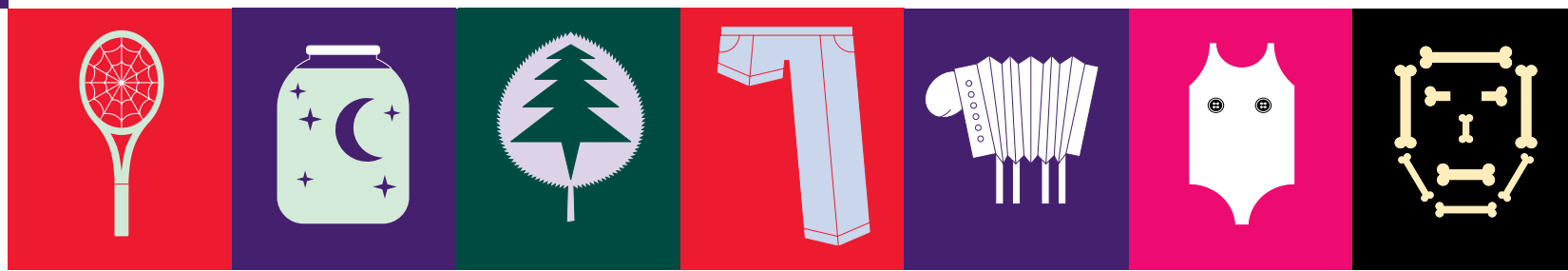
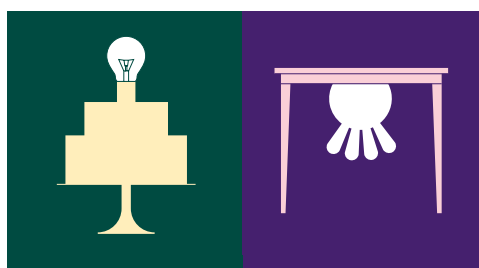
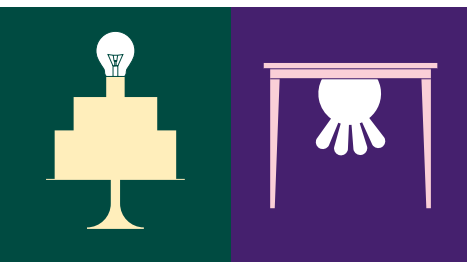

FILMOTEKA SZKOLNA. AKCJA!

Przewodnik

dla nauczycieli i nauczycielek
szkół podstawowych

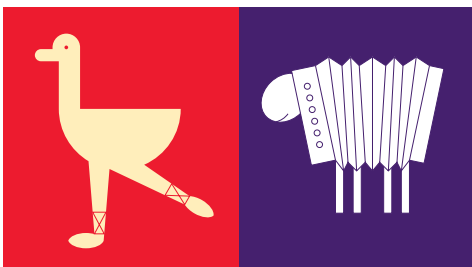
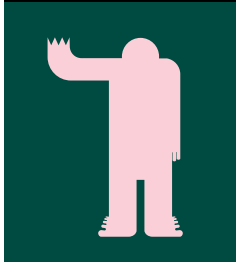
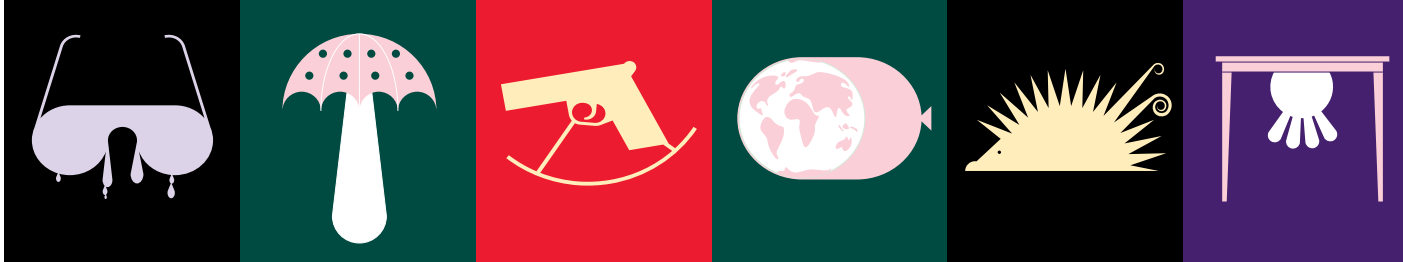

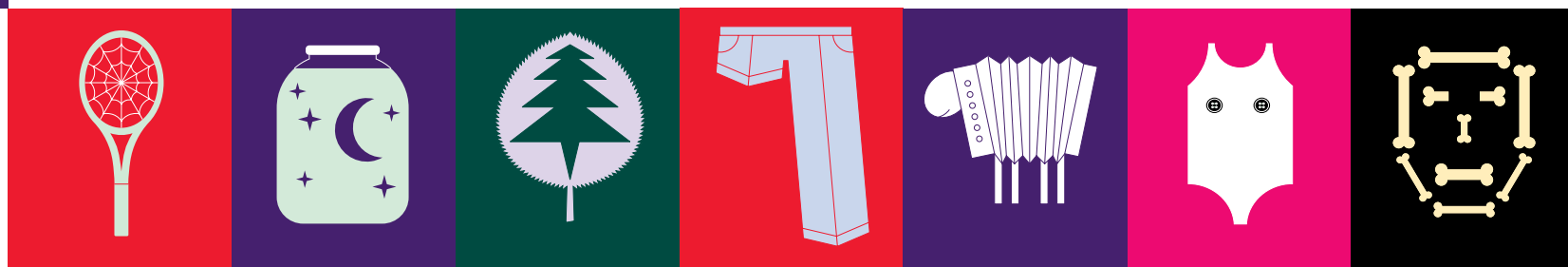
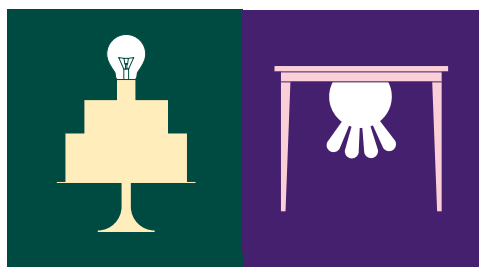
Od tego roku projekt **Filmoteka Szkolna. Akcja!**, który wcześniej funkcjonował jako oferta dla szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, trafia do szkół podstawowych. Z myślą o odbiorcach z tych szkół przygotowaliśmy przewodnik, który wesprze realizację zajęć edukacji filmowej dla młodszych uczniów. Przewodnik zawiera:

- informacje o zasadach projektu **Filmoteka Szkolna. Akcja!** i działaniach planowanych w projekcie na ten rok szkolny;
- informacje o dostępie do pakietu **Filmoteka Szkolna** oraz innych inicjatywach realizowanych w ramach programu **Filmoteka Szkolna**;
- analizę podstawy programowej szkoły podstawowej z punktu widzenia edukacji filmowej;
- zbiór linków do wolnych zasobów, które ułatwią włączanie filmu w szkolne działania: materiałów audiowizualnych oraz materiałów pomocniczych gotowych do wykorzystania w warunkach szkolnych.

Zapraszamy do korzystania z przewodnika i sięgania po film jako środek nowoczesnej i angażującej edukacji!

Parę słów o projekcie Filmoteka Szkolna. Akcja!

Filmoteka Szkolna. Akcja! to projekt realizowany przez CEO we współpracy z Filmoteką Narodową – Instytutem Audiowizualnym przy wsparciu Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej (PISF). Poprzez tę współpracę przygotowujemy uczniów i nauczycieli do pracy z filmem na lekcjach i zajęciach pozalekcyjnych. Oferujemy rozmaite narzędzia edukacji filmowej: szkolenia, warsztaty, spotkania seminaryjne, materiały dydaktyczne i merytoryczne, które pomagają nauczycielom i nauczycielkom w ich pracy z **Filmoteką Szkolną**. Dostęp do nich można uzyskać na stronie projektu.

Akcja! od samego początku, czyli od 2009 roku, jest częścią programu **Filmoteka Szkolna** realizowanego przez Filmotekę Narodową – Instytut Audiowizualny przy wsparciu PISF. Ideą **Filmoteki Szkolnej** jest wprowadzenie elementów edukacji filmowej do programów nauczania. W 2009 roku PISF opracował pakiet filmów i materiałów, które rozesłane zostały do wszystkich szkół ponadpodstawowych w Polsce. Od 2014 roku nauczyciele i uczniowie mają dostęp do ponad 100 polskich filmów poprzez stronę www.filmotekaszkolna.pl. Mogą też uczestniczyć w zajęciach organizowanych przez nauczycieli i nauczycielki – Liderów i Liderki programu w Pracowniach **Filmoteki Szkolnej** ulokowanych w szkołach na terenie całego kraju, zajęciach Wędrujących Filmoznawców **Filmoteki Szkolnej** oraz projektach prowadzonych przez instytucje partnerskie, w tym m.in. Centrum Edukacji Obywatelskiej.

Jakie wydarzenia szykujemy w tym roku dla szkół zgłoszonych do projektu? Zapraszamy do zapoznania się z harmonogramem działań na nadchodzący rok. Szczególnie polecamy wydarzenia przeznaczone dla szkół podstawowych:

WRZESIEŃ

- webinarium „Rok z **Filmoteką Szkolną**” – [nagranie webinarium](#)

PAŹDZIERNIK

- **webinarium dla szkół podstawowych**
- rozpoczęcie kursu dla uczniów (UWAGA! Na kursie dla uczniów obowiązuje wymóg wiekowy – zapraszamy uczniów i uczennice klas VI i wyższych)
- rozpoczęcie 1. internetowego szkolenia dla nauczycieli „Film a wychowanie”

LISTOPAD

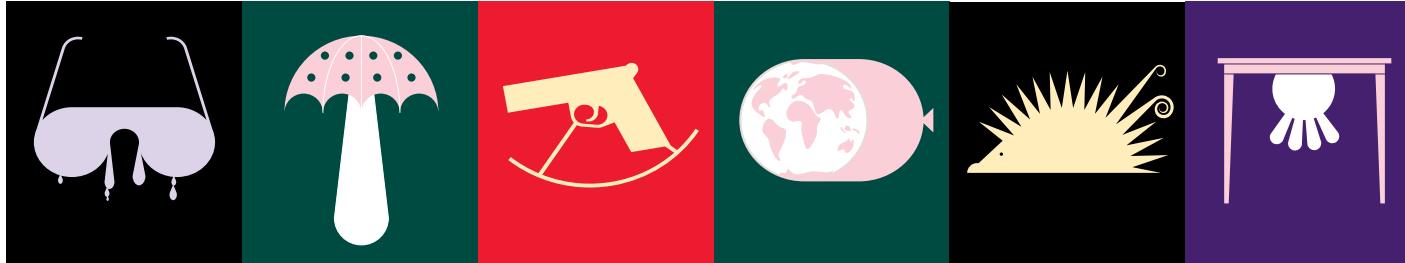
- ogłoszenie konkursu „Nakręć się”
- **webinarium dla szkół podstawowych**

GRUDZIEŃ

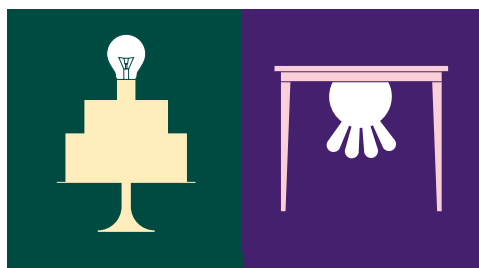
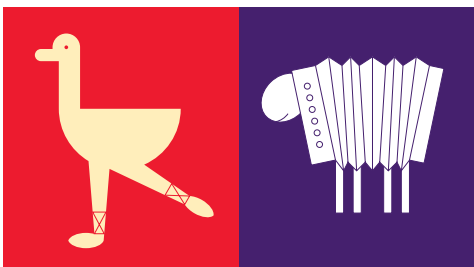
- rozpoczęcie 2. internetowego szkolenia dla nauczycieli „Eksperymenty i innowacje w edukacji filmowej”
- **webinarium dla szkół podstawowych**

STYCZEŃ

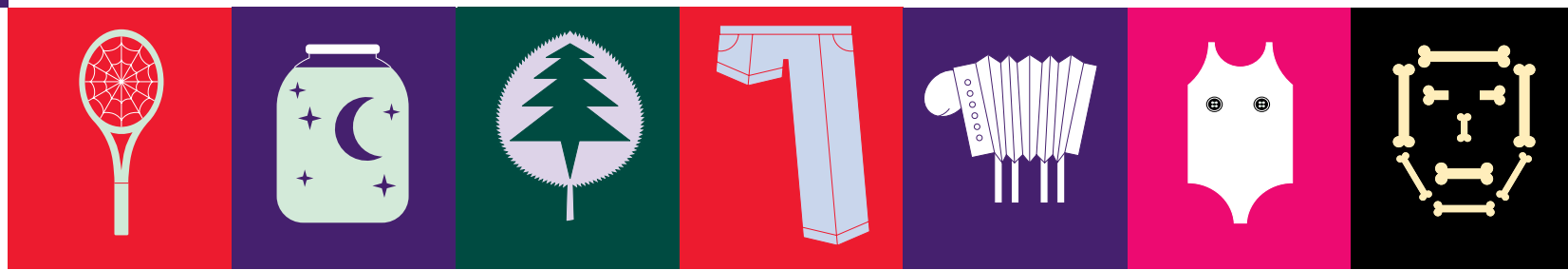
- Wirtualny Festiwal Filmoteki Szkolnej
- rozpoczęcie 3. internetowego szkolenia dla nauczycieli „Projekt od A do Z – jak napisać wniosek, zdobyć dotację i zrealizować projekt”
- **webinarium dla szkół podstawowych**

Filmoteka Szkolna –
jak uzyskać dostęp do pakietu
i skorzystać z innych działań
realizowanych w programie?

 Filmoteka Szkolna

1. Jak uzyskać dostęp do filmów?

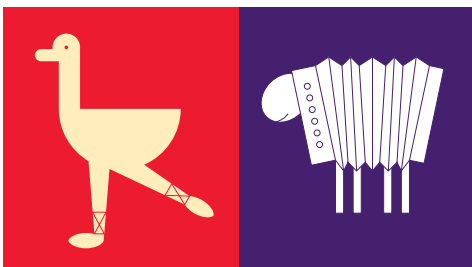
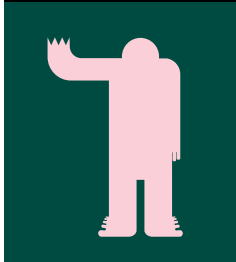
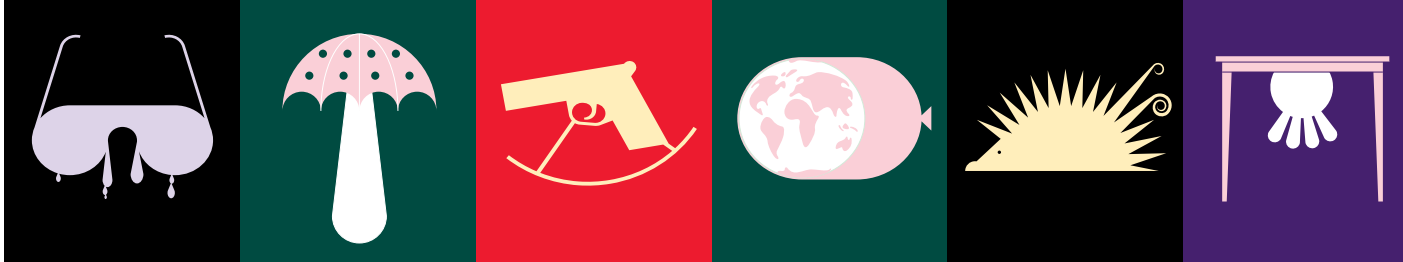
Istotą programu **Filmoteka Szkolna** jest pakiet ponad 100 polskich filmów fabularnych, dokumentalnych i animowanych ułożonych w lekcje tematyczne adresowane do szkół na poziomie gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym. Nauczyciele uzyskują bezpłatny dostęp do pakietu, rejestrując się na stronie www.filmotekaszkolna.pl. W listopadzie 2017 roku, kiedy zaktualizowana zostanie baza szkół, rejestracja będzie możliwa także dla nauczycieli szkół podstawowych. Tym samym uzyskają oni możliwość korzystania z tych samych filmów, które proponowane były dotąd na wyższych etapach edukacyjnych.

2. Działania dla szkół podstawowych

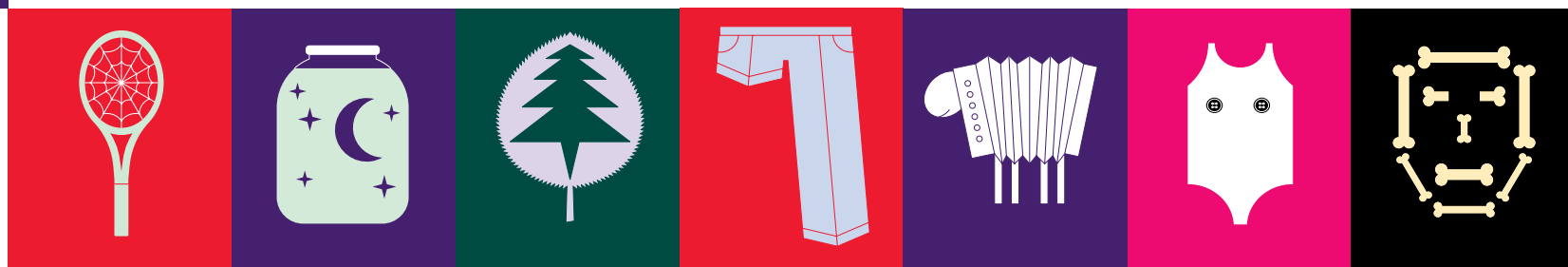
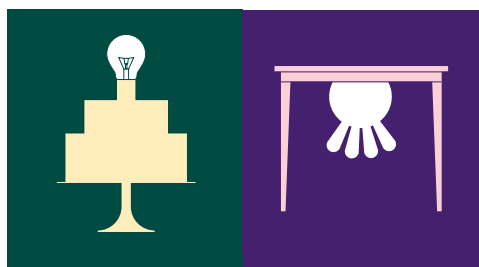
W roku szkolnym 2017/2018 szkoły podstawowe mogą uczestniczyć w wybranych działaniach **Filmoteki Szkolnej**: projekcie **Akcja!** oraz zajęciach organizowanych w całej Polsce przez Liderów Filmoteki Szkolnej. Starsi uczniowie, uczęszczający do klas siódmych, mogą brać udział w warsztatach filmowych w projekcie **Akademia**.

3. Pakiet Filmoteka Szkolna dla dzieci

Filmoteka Narodowa – Instytut Audiowizualny, w odpowiedzi na potrzebę prowadzenia edukacji filmowej w młodszych klasach szkół podstawowych, opracowuje obecnie pakiet opierający się na filmach z własnych zasobów. Towarzyszyć mu będą materiały filmoznawcze i metodyczne wskazujące na związki z nową podstawą programową.

Analiza podstawy programowej

Na kolejnych ekranach naszego „Przewodnika...” prezentujemy analizę nowej podstawy programowej dla wszystkich klas szkół podstawowych pod kątem edukacji filmowej i możliwości włączania filmu w szkolne działania. Edukacja medialna i filmowa nadal nie mają swojego odrębnego miejsca w szkole, co jednak nie wyklucza realizowania filmowych działań w szkolnych murach. Pretekstem ku temu będą konkretne odniesienia podstawy programowej zobowiązujące i zachęcające do pracy z filmem, ale też realizacja innych niż filmoznawcze czy medioznawcze celów i wymagań. Staraliśmy się wskazać te obszary, w których jest to najbardziej możliwe i zasadne. Mamy nadzieję, że zarówno nasz skrótowy przegląd, jak i bardziej rozbudowane, szczegółowe opracowania Zespołu Centralnego Gabinetu Edukacji Filmowej oraz Łódzkiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego, na których się opieramy, pomogą Państwu w realizacji filmowych działań.

Na początek zachęcamy Państwa do zapoznania się ze wstępem do analizy autorstwa Danuty Góreckiej z Łódzkiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego „Film jako atrakcyjne narzędzie realizacji wymagań podstawy programowej w reformującej się szkole podstawowej” – [LINK](#) – oraz z poniższymi punktami odnoszącymi się do konkretnych poziomów nauczania (etap I, etap II) i przedmiotów (edukacja wczesnoszkolna, język polski, historia, etyka).

1. Nowa podstawa programowa kształcenia ogólnego w klasach 1–3 ośmioklasowej szkoły podstawowej

Lektura nowej podstawy programowej dla kształcenia ogólnego w klasach 1–3 ukazuje wiele obszarów, w których film sprawdzi się jako angażujące i skuteczne narzędzie osiągnięcia celów edukacyjnych. Są to następujące obszary: **edukacja emocjonalna i społeczna, edukacja przyrodnicza i ekologiczna, edukacja informacyjna, etyka, nauka mówienia, czytania i pisanie**. Każda z tych sfer skorzysta na włączeniu filmu do pracy. Przykładowo: rozmowa po filmie na temat zachowania bohaterów i ich motywów przyczyni się do rozwoju umiejętności rozpoznawania i rozumienia swoich/cudzych emocji, a także umiejętności ich wyrażania. Analiza relacji pomiędzy bohaterami i ich sposobów na współdziałanie ułatwi odnalezienie się w nowej grupie i kształtowanie umiejętności osiągnięcia celów we współpracy z innymi. Odwołanie się do treści prezentowanych w filmach poświęconych historii lub środowisku naturalnemu poszerzy wiedzę na temat naszego społeczeństwa, jego przeszłości i kultury, a także funkcjonowania ekosystemów. Dyskusja nad przekazem filmu i wartościami, jakie są w nim wyeksponowane, przyczyni się do głębszego zrozumienia i poszanowania postaw i godności innych osób. Film na lekcji może być także zaproszeniem do działań twórczych. Wspólna realizacja animacji poklatkowej to próba pozytywnego kształtowania poczucia sprawczości i kompetencji, będących ważnymi wyznacznikami rozwoju emocjonalnego, a także pierwszy krok w stronę wizualizowania prostych historyjek przy pomocy komputera, co pozostaje jednym z celów edukacji informatycznej dla tego etapu.

Bardziej szczegółową analizę wraz z propozycjami konkretnych rozwiązań i tytułów filmowych zawiera materiał opracowany przez Centralny Gabinet Edukacji Filmowej „Propozycje wykorzystania filmu do realizacji założeń nowej podstawy programowej kształcenia ogólnego w klasach 1–3 ośmioklasowej szkoły podstawowej”

– [LINK](#).

2. Nowa podstawa programowa z języka polskiego dla klas 4–8 szkoły podstawowej

Podstawa programowa z języka polskiego dla II etapu edukacji otwiera drzwi do pogłębionej i szerszej pracy z filmem. Pretekstem do niej mogą być m.in. wymagania podstawy dotyczące nauki odbioru tekstu kultury, które w sposób bezpośredni odnoszą się do sztuki filmowej. Z zapisów określających te wymagania dowiemy się, że uczeń, ukończywszy II etap edukacyjny:

- „9) (...) wyodrębnia elementy dzieła filmowego i telewizyjnego (scenariusz, reżyseria, ujęcie, gra aktorska, muzyka); wskazuje cechy charakterystyczne przekazów audiowizualnych (filmu, programu informacyjnego, programu rozrywkowego);
- 10) rozumie, czym jest adaptacja utworu literackiego (np. filmowa, sceniczna, radiowa) oraz wskazuje różnice między tekstem literackim a jego adaptacją;
- 11) odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia; (...)
- 13) świadomie i z uwagą odbiera filmy, koncerty, spektakle, programy radiowe i telewizyjne, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży”¹.

Ta bezpośrednia zachęta do edukacji o filmie skupia się na dziele filmowym jako na autonomicznym tekście kultury, którego świadomy odbiór wymaga odrębnych kompetencji i wiedzy. Pozwala na realizację rozbudowanych działań edukacji filmowej, takich jak projekcje pozwalające zapoznać się z twórczością mistrzów kina czy też z językiem filmu. Podstawa programowa pozwala też jednak na innego typu pracę z filmem, czyli edukację

¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 roku w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej.

poprzez film, która wykorzystuje medium filmowe jako wstęp do dalszej pracy, punkt odniesienia czy źródło informacji. W podstawie znajdziemy wiele miejsc, w których mowa jest o pracy z filmem dla osiągnięcia innych, niefilmoznawczych celów, np. w celu kształtowania umiejętności tworzenia wypowiedzi („Uczeń (...) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie (twórcze, odtwórcze), opis, list, sprawozdanie (z filmu, spektaklu, wydarzenia)”)² czy też mówienia i pisania („Uczeń (...) redaguje scenariusz filmowy na podstawie fragmentów książki oraz własnych pomysłów”)³. Jednak nawet tam, gdzie o filmie nie ma mowy, jego potencjał może znaleźć swoje zastosowanie, ułatwiając realizację takich wymagań podstawy programowej z języka polskiego, jak kształtowanie umiejętności retoryki, krytycznego myślenia czy formułowania opinii. Uczestnictwo w lokalnych wydarzeniach filmowych oraz realizacja szkolnego projektu filmowego przyczynią się zaś do samokształcenia uczniów – punkt IV podstawy.

Bardziej szczegółową analizę wraz z propozycjami konkretnych rozwiązań i tytułów filmowych zawiera materiał opracowany przez Centralny Gabinet Edukacji Filmowej „Propozycja wykorzystania filmu w realizacji podstawy programowej z języka polskiego dla klas 4–8 szkoły podstawowej” – [LINK](#).

3. Nowa podstawa programowa kształcenia ogólnego z historii w klasach 4–8 szkoły podstawowej

Żyjemy w kulturze audiowizualnej, która sytuuje film jako jedno ze źródeł informacji o historii i kulturze. Odwołanie się do filmu na zajęciach historii z jednej strony pozwoli wykorzystać ten naturalny trend, by poszerzać wiedzę historyczną uczniów, z drugiej – wyjść naprzeciw niebezpieczeństwom, jakie on ze sobą niesie, czyli rozbudzić w uczniach świadomość kreacyjnego charakteru sztuki filmowej i konieczności krytycznego odbioru prezentowanych treści. Przykładem pracy, która łączy w sobie edukację historyczną z kształtowaniem uważnego i świadomego odbioru przekazów medialnych, jest wykorzystanie aktualnych kinowych premier i porównanie ich z dziełami

² Jw.

³ Jw.

wcześniejszymi, tworzonymi z myślą o innej widowni i w kontekście aktualnej narracji polityczno-historycznej: np. praca z filmem Pawła Pitery „Habit i zbroja”, a następnie porównanie tej współczesnej ekranizacji dziejów zakonu krzyżackiego z „Krzyżakami” Jerzego Hoffmana.

Więcej przykładów filmów, które można wykorzystać na zajęciach historii w klasach 4–8 w celu realizacji celów podstawy programowej z historii, zawiera materiał opracowany przez Centralny Gabinet Edukacji Filmowej „Propozycje wykorzystania filmu do realizacji wymagań nowej podstawy programowej kształcenia ogólnego z historii w klasach 4–8 szkoły podstawowej” – [LINK](#).

4. Nowa podstawa programowa kształcenia ogólnego z etyki w klasach 4–8 szkoły podstawowej

Podstawa programowa z etyki otwiera szerokie, o ile nie najszersze, pole do działań z filmem. Zadania sformułowane dla tego przedmiotu w podstawie programowej z powodzeniem można realizować w formule edukacji poprzez film, sięgając po sztukę filmową jako punkt wyjścia do dalszej dyskusji, ilustrację problemu, narzędzie budzenia empatii.

Poniżej fragment podstawy programowej z zakresu etyki, który pokazuje szerokie spektrum tematów i problemów możliwych do zrealizowania z uczniami poprzez krytyczną analizę treści dzieła filmowego:

„I. Uczeń:

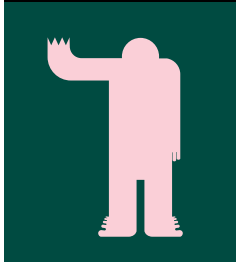
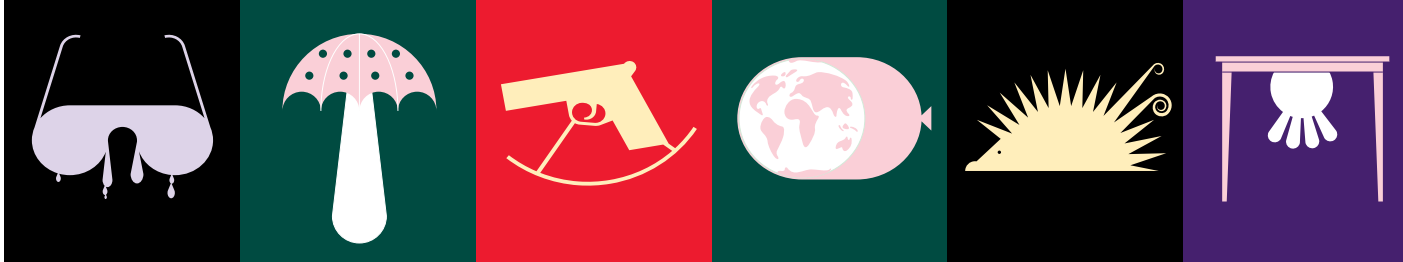
- 1) zna, rozumie i stosuje pojęcia niezbędne do opisu przeżyć i działań moralnych:
 - a) posługuje się pojęciami niezbędnymi do charakterystyki działania w aspekcie jego moralnej oceny: decyzja, czyn, sprawczość, konflikt, problem, podmiot działania (autor, sprawca), adresat działania, intencja działania, motyw działania, treść działania, skutek (konsekwencja), okoliczności działania;

- b) rozpoznaje i nazywa wybrane emocje oraz uczucia: radość, smutek, strach, wstręt, zdziwienie, gniew, akceptacja, duma, miłość, nienawiść, przyjemność, przykrość, poczucie szczęścia, poczucie wstydu, poczucie winy, zazdrość;
- c) posługuje się nazwami emocji i uczuć do opisywania przeżyć własnych oraz przeżyć innych osób w kontekście różnych doświadczeń moralnych; wykorzystuje te pojęcia do charakteryzowania przeżyć, działań i postaw bohaterów powieści, opowiadań, filmów, spektakli teatralnych, gier komputerowych;
- d) zna i objaśnia podstawowe pojęcia związane z oceną moralną: dobro, zło, wartość, kryterium, zasada (norma, reguła), postawa, cnota, wada, obowiązek, sankcja, sumienie, wzór, autorytet, odpowiedzialność, prawo naturalne, prawo stanowione, godność, prawa człowieka, natura ludzka, prawda, szczęście; (...)
- f) wykorzystuje pojęcia dyskursu etycznego do analizowania przeżyć, działań i postaw bohaterów powieści, opowiadań, filmów, spektakli teatralnych, gier komputerowych; (...)"⁴.

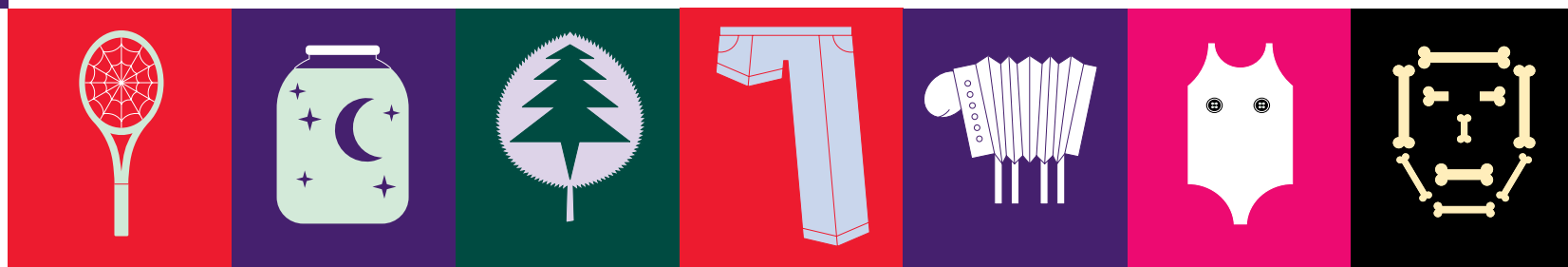
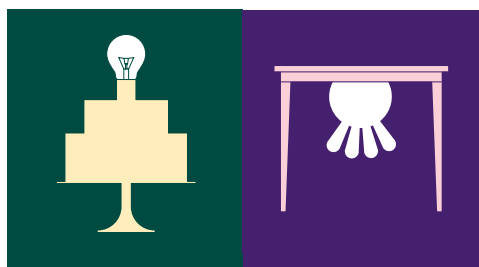
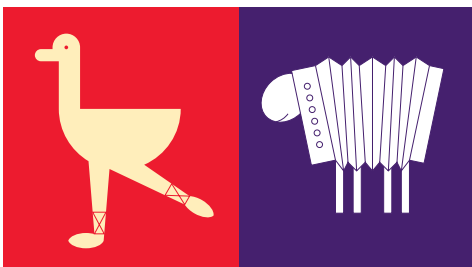
W odniesieniu do tych punktów podstawy programowej edukacja poprzez film staje się bezpieczną formą omówienia i przedyskutowania kwestii, które dla uczniów mogą okazać się emocjonalnie trudne lub kontrowersyjne. Poprzez analizę postaci filmowych, ich motywacji, dylematów, decyzji, przed którymi stają, emocji, które odczuwają, uczeń nabiera umiejętności nazywania własnych stanów emocjonalnych i rozpoznawania ich u innych, interpretowania przyczyn i skutków ludzkich zachowań.

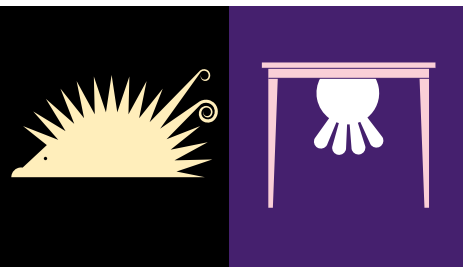
Szczegółową analizę treści podstawy programowej z zakresu etyki wraz z propozycjami konkretnych tematów i adekwatnych tytułów filmowych zawiera materiał opracowany przez Centralny Gabinet Edukacji Filmowej – [LINK](#).

4 Jw.

Źródła filmowe w pracy nauczyciela – wolne zasoby w edukacji filmowej

Materiały audiowizualne w sieci – materiały polskojęzyczne

Portal Ninateka

www.ninateka.pl

Biblioteka audiowizualna Filmoteki Narodowej – Instytutu Audiowizualnego, w której prezentowanych jest ponad 6500 materiałów, w tym filmy, wybitne dokumenty, zapisy spektakli, koncertów, oper, a także animacje, słuchowiska, audycje radiowe i telewizyjne, specjalne kolekcje muzyczne (Penderecki, Lutosławski, Górecki, Panufnik, Kilar) kontekstowo prezentujące dorobek wybitnych polskich kompozytorów oraz kolekcję teatralną zawierającą ponad 50 przedstawień Teatru Telewizji Polskiej i Teatru Polskiego Radia – nagrania realizowane od końca lat 40. XX w. do dziś.

Konto EDU na portalu Ninateka

ninateka.pl/edu

Ninateka EDU to część projektu Ninateka skierowana do uczniów i nauczycieli szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych. Materiały zgromadzone w tej bibliotece multimedialnej obejmują m.in. filmy, rejestracje spektakli teatralnych, animacje, reportaże czy koncerty. Nagrania zostały wyselekcjonowane z uwzględnieniem ich walorów edukacyjnych. Ponadto na stronie Ninateka EDU dostępne są scenariusze lekcji ułatwiające

organizację zajęć oraz prowadzenie edukacji filmowej w szkole. Autorzy platformy wskazują, że zasoby Ninateki EDU mogą wzbogacić lekcje języka polskiego, wiedzy o kulturze, wiedzy o społeczeństwie, historii, muzyki czy zajęcia z zakresu wiedzy o filmie lub teatrze. Zbiory Ninateki EDU są całkowicie bezpłatne. Warunkiem korzystania z nich jest rejestracja konta na stronie <http://ninateka.pl/edu>.

Kolekcja filmów dokumentalnych na VoD O!Dokument

<https://vod.pl/odokument-w-vod#autostart>

O!Dokument to dostępna bezpłatnie kolekcja polskich filmów dokumentalnych – pełnometrażowych i krótkometrażowych. Zbiór obejmuje kilkadziesiąt produkcji filmowych wyprodukowanych w ostatnich latach, prezentowanych i docenianych na festiwalach filmowych w kraju i za granicą. W każdą środę kolekcja powiększana jest o nowy, premierowy tytuł. Projekt powstał we współpracy Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej i Grupy Onet-RAS Polska.

Na platformie dostępny jest m.in. krótkometrażowy film dokumentalny „**Nauka**”, reż. Emi Buchwald. Dokument ten przedstawia paradoksy nauki szkolnej. Uczniowie z czwartej klasy podstawówki próbują zrozumieć i wraz z rodzicami zinterpretować wiersz Juliana Tuwima „Nauka”.

Kanał SE-MA-FOR TV

<https://www.youtube.com/user/semafortv/featured>

Kanał na serwisie YouTube z animacjami wyprodukowanymi lub wyselekcjonowanymi przez znane łódzkie studio Se-ma-for. W kolekcji takie tytuły, jak „Parauszek i przyjaciele”, „Wielka wojna w małych rękach” i inne. Filmy prezentowane są m.in. w wersji z językiem migowym i z audiodeskrypcją. Filmy udostępnione bezpłatnie.

Polecany film: „**Piotruś i wilk**”, reż. Suzie Templeton. Nagrodzona Oscarem adaptacja baśni muzycznej Siergieja Prokofjewa.

Kanał Studia Miniatur Filmowych

<https://www.youtube.com/user/StudioMiniaturF/featured>

Kanał na serwisie YouTube z filmami wyprodukowanymi przez znane warszawskie Studio Miniatur Filmowych. W kolekcji takie tytuły, jak „Mami Fatale”, „Tajemnica wiklinowej zatoki”, „Tajemnica szyfru Marabuta”, „Proszę Słonia” i inne. Filmy udostępnione bezpłatnie.

Polecany film: „[Proszę Słonia](#)”, reż. Witold Giersz.

Portal Polish Docs

<http://polishdocs.pl/>

Polish Docs to wspólny projekt Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej i Krakowskiej Fundacji Filmowej. Głównym celem Polish Docs jest promocja polskich filmów dokumentalnych za granicą. Na stronie można znaleźć aktualizowaną na bieżąco bazę polskich filmów dokumentalnych (ukończonych i w realizacji), z których część jest udostępniona do wglądu w sieci.

Portal Polish Animations

<http://www.polishanimations.pl/>

Polish Animations to wspólny projekt Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej i Krakowskiej Fundacji Filmowej. Głównym celem Polish Animations jest promocja polskich filmów animowanych za granicą. Na stronie znaleźć można aktualizowaną na bieżąco bazę polskich filmów animowanych (ukończonych i w realizacji). Cztery z nich są udostępnione do wglądu w sieci.

Polecany film: „[Tajemnica Góry Malakka](#)”, reż. Jakub Wroński.

Repozytorium cyfrowe

www.repozytorium.fn.org.pl

Biblioteka multimedialna Filmoteki Narodowej – Instytutu Audiowizualnego, w której udostępnione są polskie przedwojenne i powojenne filmy fabularne, dokumentalne, filmy animowane dla dzieci i dorosłych oraz kroniki filmowe z Polskiej Agencji Telegraficznej i Polskiej Kroniki Filmowej. Na stronie znajduje się obecnie 5550 materiałów filmowych. Publikowane są także artykuły i krótkie komentarze ekspertów oraz twórców, archiwalne recenzje i ciekawostki związane z filmem.

Kolekcja filmów Filmoteka Muzeum

<https://artmuseum.pl/pl/filmoteka>

Filmoteka Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie to projekt cyfryzacji oraz udostępniania wybitnych filmów tworzonych przez artystów polskich z zakresu sztuk wizualnych w XX w. i na początku XXI w.

Filmoteka to również projekt badawczy i edukacyjny poświęcony medialnemu wymiarowi sztuki polskiej. Oprócz stworzenia miejsca archiwizacji filmów Muzeum upublicznia je w Internecie w celach edukacyjnych i promocyjnych, działając w imieniu artystów oraz kierując się zasadą wolnego dostępu do wiedzy.

Portal z wykładami Wszechnica

<http://wszechnica.org.pl/>

Wszechnica.org.pl to ogólnodostępna baza wykładów popularnonaukowych, wywiadów oraz dyskusji na tematy społeczno-polityczne do obejrzenia i wysłuchania online. Większość materiałów realizowana jest we współpracy z partnerami – prestiżowymi instytucjami kultury i nauki (m.in. Muzeum Narodowe w Warszawie, Zamek Królewski

w Warszawie, Festiwal Nauki w Warszawie, Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN). Wszechnica ma również własne studio, gdzie nagrywa rozmowy z zaproszonymi gośćmi.

Wiele materiałów dostępnych na portalu opublikowanych jest na licencji Creative Commons (CC BY-SA 3.0 PL), dzięki czemu są dostępne bezpłatnie dla wszystkich, także do dalszego rozpowszechniania i publicznego prezentowania (np. w szkołach czy bibliotekach).

Portal Adapter dla osób niewidomych i niesłyszących

<http://adapter.pl>

Portal filmowy Fundacji na Rzecz Rozwoju Audiodeskrypcji KATARYNKA dla osób niewidomych i niesłyszących. To pierwszy w Polsce i jeden z niewielu na świecie portali VOD z filmami dostosowanymi do potrzeb widzów z dysfunkcją wzroku i słuchu. Portal działa od 2014 roku i gromadzi ponad 40 tysięcy widzów. Obecnie prezentuje 150 polskich filmów z audiodeskrypcją i napisami. Korzystanie z portalu jest bezpłatne, nie ma potrzeby logowania.

Materiały audiowizualne w sieci – materiały anglojęzyczne (lub w innych językach)

Portal Vimeo

<https://Vimeo.com>

Przez autora bloga www.otwartzasoby.pl portal [vimeo.com](https://Vimeo.com) został określony jako „bardziej profesjonalny i artystyczny odpowiednik serwisu [YouTube.com](https://www.youtube.com)”. Na Vimeo można odnaleźć bezpłatne materiały filmowe, różnorodne pod względem formalnym, podzielone według kategorii (m.in. „animation”, „comedy”, „documentary”, „travel”). Twórcy Vimeo dają również użytkownikom możliwość kreowania własnych kanałów, na których łatwo gromadzić i polecać innym ulubione filmy. W dziale Staff Picks można znaleźć materiały wideo szczególnie polecane przez zespół Vimeo.

Przykład animacji edukacyjnej poświęconej zagadnieniu uzależnienia: „[We are all addicts](#)”, reż. Yan Dan Wong.

Przykład krótkometrażowego dokumentu dostępnego na Vimeo: „[Rebuilding in miniature](#)”, reż. Veena Rao.

Portal instytucji Internet Archive

www.archive.org

Internet Archive to amerykańska instytucja non profit, która od 20 lat zajmuje się gromadzeniem, digitalizowaniem i bezpłatnym udostępnianiem takich zasobów, jak książki, artykuły prasowe, nagrania audio, a także ogromnej liczby programów telewizyjnych czy filmów, do których prawa autorskie już wygasły. Internet Archive można traktować jako publiczną bibliotekę cyfrową dysponującą milionami utworów, z której może korzystać każdy, kto ma dostęp do Internetu.

Portal The British Council Film Collection

<http://film.britishcouncil.org/british-council-film-collection>

The British Council Film Collection obejmuje archiwum 120 krótkometrażowych filmów dokumentalnych wyprodukowanych przez British Council w latach 40. Filmy miały na celu zaprezentować życie codzienne Brytyjczyków – od pracy do rozrywki. Co istotne, filmy zebrane w The British Council Film Collection dostępne są bezpłatnie. Można je odtwarzać, pobierać, a także edytować.

Portal Pexels Videos

<https://videos.pexels.com>

Strona Pexels Videos oferuje obszerne zasoby materiałów wideo. Nagrania udostępniane są na licencji Creative Commons Zero (CC0), co oznacza, że można je swobodnie edytować i przetwarzać w celach publicznych i prywatnych, bez zgody autora i bez konieczności podania źródła. Pexels Videos można traktować jako bogate źródło dobrej jakości materiałów filmowych, które mogą posłużyć do ćwiczenia montażu filmowego lub stanowić bazę bądź element filmów samodzielnie stworzonych przez uczniów.

Na podobnej zasadzie działa <http://piviso.com/>. Na tej stronie, poza bezpłatnymi nagraniami wideo, znajdują się również pliki audio oraz utwory muzyczne, których uczniowie mogą swobodnie pobierać i używać we własnych produkcjach filmowych.

Portal Narodowej Agencji Aeronautyki i Przestrzeni Kosmicznej (NASA)

<https://www.nasa.gov/multimedia/videogallery/index.html>

NASA, czyli Narodowa Agencja Aeronautyki i Przestrzeni Kosmicznej, jako instytucja finansowana ze środków publicznych systematycznie publikuje na swojej stronie materiały multimedialne. Dostępne na tym portalu filmy i zdjęcia z jednej strony na bieżąco dokumentują pracę NASA, z drugiej – mają służyć celom edukacyjnym. Materiały, które można łatwo odszukać w zakładkach tematycznych (np. „International space station”, „Journey to Mars”, „Earth”, „Aeronautics”), nie są objęte żadnymi prawami autorskimi (chyba że jest to zaznaczone). To oznacza, że multimedialne zasoby NASA można powielać i rozpowszechniać bez zgody instytucji. Ponadto przy odtwarzaniu filmów na stronie NASA jest możliwość włączenia napisów w języku angielskim.

Portal Khan Academy

<https://www.khanacademy.org>
<https://pl.khanacademy.org/>

Khan Academy to rozbudowany i profesjonalny serwis edukacyjny prowadzony przez organizację non profit. Celem głównym Khan Academy jest szerzenie bezpłatnego dostępu do wiedzy (opracowanej na światowym poziomie). Ten anglojęzyczny serwis oferujący darmowe kursy, lekcje i ćwiczenia online ma też polską wersję.

Część portalu Khan Academy nie wymaga rejestracji i jest skierowana do uczniów. Serwis oferuje bogaty zestaw lekcji poświęconych naukom ścisłym, np. matematyce (ok. 40 filmów edukacyjnych do nauki arytmetyki z polskim lektorem), ekonomii i finansom czy informatyce. Uczniom można polecić także zakładkę „Nauki humanistyczne i sztuka”. Zawiera ona usystematyzowany zbiór filmów edukacyjnych i artykułów z zakresu historii i historii sztuki w kontekście światowym. Część tekstów została przetłumaczona na język polski, a część filmów edukacyjnych opatrzone polskimi napisami (np. dział „Muzyka” czy „Światowa sztuka współczesna”). Pozostałe materiały, czyli artykuły w języku angielskim oraz anglojęzyczne lekcje wideo z oryginalnymi napisami, można traktować nie tylko jako rozbudowane i wiarygodne źródło wiedzy z danego obszaru, lecz także jako podstawę do nauki języka angielskiego. Na stronie Khan Academy znajduje się również część skierowana do nauczycieli. Po założeniu konta zyskuje się dostęp do materiałów dydaktycznych.

Portal z wykładami z konferencji TED

<https://www.ted.com>

Fundacja TED to organizacja non profit z ponad 30-letnią tradycją. TED działa w formie cyklicznych konferencji odbywających się pod hasłem „Ideas worth spreading” („Idee warte rozpowszechnienia”) w Stanach Zjednoczonych i poza nimi. Osoby występujące w ramach konferencji TED to pasjonaci i eksperci w swoich dziedzinach. Każdy z nich ma do dyspozycji 18 minut, aby zaprezentować słuchaczom swój pomysł, ideę, problem z danej dyscypliny. Od 10 lat treść wszystkich wystąpień dostępna jest w formie wideo na stronie www.ted.com. Portal daje przestrzeń do wymiany wiedzy i czerpania inspiracji z niemal każdego obszaru tematycznego czy branży. Licencja pozwala odtwarzać filmy bezpłatnie w ramach użytku publicznego jako forma realizacji celów edukacyjnych i naukowych. Filmy są opatrzone napisami w wielu językach, w tym w języku polskim.

Inspirujące wystąpienia TED w kontekście pracy dydaktycznej:

Playlista „[Ken Robinson. 10 talks on education](#)”.

Playlista „[Talks that explain a difficult topics to kids](#)”.

„[How to fix a broken school? Lead fearlessly, love hard](#)”.

Portal z lekcjami na podstawie wykładów TED

<https://ed.ted.com>

TEDEd to jedna z nowych form działania fundacji TED, tym razem oparta na hasle „Lessons worth sharing” („Lekcje warte dzielenia się nimi”). Platforma TEDEd oferuje nauczycielom atrakcyjne anglojęzyczne narzędzia do pracy dydaktycznej. Dzięki nim można zaprosić uczniów do korzystania z interaktywnej, opartej na materiale filmowym (napisy w kilkunastu językach) formy rozwijania zagadnień zawartych w programie nauczania. Filmy uzupełnione są o zestaw pytań otwartych oraz polecane materiały, które pomogą uczniom zgłębić dany temat.

Więcej informacji na temat funkcjonowania platformy TEDEd znajduje się w filmiku wprowadzającym:

https://www.youtube.com/watch?v=JQDgE_eJGTM.

Przykłady lekcji TEDEd z zakresu edukacji filmowej:

„**Animation basics: the optical illusion of motion**”.

„**Animation basics: homemade special effects**”.

„**Pixar: The math behind the movies**”.

Portal z ilustrowanymi i animowanymi wykładami RSA Animate

<https://www.thersa.org/discover/videos/rsa-animate>

<https://www.thersa.org/discover/videos/rsa-shorts?id=51789>

Portale RSA Animate i RSA Shorts zawierają anglojęzyczne animacje, które ilustrują koncepcje i wykłady prezentowane przez naukowców zebranych na darmowych publicznych prezentacjach stowarzyszenia RSA (Royal Society for the Encouragement of Arts, Manufactures and Commerce) mających na celu rozpowszechnianie wiedzy

o możliwych rozwiązaniach problemów XXI w. Animacje RSA w zabawny i angażujący sposób przybliżają swoim widzom naukowe teorie i zagadnienia.

Filmy udostępnione na platformie można pobrać na własny komputer i prezentować w klasie.

Przykłady animacji:

„Changing Education Paradigms”

Ilustrowany wykład Sir Kena Robinsona, światowego eksperta w zakresie edukacji, o konieczności zmiany paradygmatu w edukacji.

„Jody Williams on Activism”

Animacja, w której zdobywczyni Pokojowej Nagrody Nobla Jody Williams zachęca do angażowania się na rzecz pozytywnej zmiany społecznej.

Kolekcja British Pathé

<https://www.britishpathe.com>

<https://www.youtube.com/user/britishpathe>

British Pathé, najstarszy brytyjski producent kronik i filmów dokumentalnych, udostępnił nieodpłatnie na swojej stronie oraz w serwisie YouTube kolekcję 85 tysięcy filmów. Filmy w kolekcji datują się na okres pomiędzy latami 1896 a 1976 i stanowią relacje z najważniejszych historycznych wydarzeń z całego świata, a także dokumenty poświęcone sławnym ludziom, trendom w modzie, podróżom, nauce i kulturze. Filmy można oglądać w sieci nieodpłatnie, pobieranie materiałów jest możliwe za opłatą.

Polecany film: **„Warsaw on Sunday”** – film o Warszawie lat 70.

Filmy na płytach DVD

■ Seria filmów „Narracje Migrantów” Fundacji na rzecz Różnorodności Społecznej do znalezienia na [kanale YouTube](#) (wybrane filmy z serii) lub do wypożyczenia z fundacji. Świetne materiały na zajęcia edukacji wielokulturowej.

■ Filmy „Niebieskoocy”, „Maska twardziela” i „Delikatnie nas zabijają” do wypożyczenia od Fundacji Autonomia oraz podręczniki do prowadzenia zajęć na ich podstawie, które można pobrać ze strony fundacji. Materiały te wesprą realizację zajęć poświęconych dyskryminacji, problematyce gender, edukacji medialnej.

■ Filmy znajdujące się w ofercie zagranicznych instytutów kulturalnych, np. Duńskiego Instytutu Kultury, Goethe-Institut, które można pozyskać z tłumaczeniem za niewielką opłatą lub nawet bez niej (wiele zależy od indywidualnych rozmów).

Materiały pomocnicze

Więcej na bieżąco aktualizowanych informacji na temat legalnie dostępnych filmów i programów znaleźć można na portalu Fundacji Legalna Kultura www.legalnakultura.pl

Fundacja Legalna Kultura wyłoniła się z projektu Legalna Kultura, który w 2011 roku uzyskał wsparcie Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej oraz Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Misją fundacji jest szerzenie zasobów kultury w oparciu o podstawowe wartości, takie jak: uczciwość, powszechność dostępu, przejrzystość zasad, szacunek wobec praw autorskich – czyli promocję kultury z legalnych źródeł. Fundacja prowadzi m.in. portal www.legalnakultura.pl, a w ramach niego Bazę Legalnych Źródeł. Baza umożliwia wyszukiwanie serwisów, które udostępniają cyfrowe zasoby kultury z poszanowaniem praw autorskich. Za pomocą Bazy Legalnych Źródeł odnaleźć można serwisy zarówno komercyjne (np. serwisy VOD legalnie udostępniające filmy za opłatą), jak i te, które oferują zbiory bezpłatnie, na podstawie wolnych licencji.

Portal Edukacja Filmowa

<http://edukacjafilmowa.pl/>

Portal prowadzony przez Filmotekę Narodową – Instytut Audiowizualny i Stowarzyszenie Edukacyjno-Kulturalne „Venae Artis” we współpracy z Centralnym Gabinetem Edukacji Filmowej w Łodzi, dostarczający wiedzy filmoznawczej i informacji na temat najnowszych tendencji edukacyjnych, integrujący działania przedstawicieli różnych środowisk zaangażowanych w edukację filmową.

Na portalu znajdują się nowatorskie materiały do wykorzystania we wszelkich działaniach związanych z edukacją filmową, m.in. analizy warsztatowe i wychowawcze, omówienia filmów (zawierają one: rating, związki z podstawą programową, tropy interpretacyjne, opis motywów odsyłających do innych tekstów kultury), scenariusze lekcji filmowych do wykorzystania na różnych przedmiotach nauczania.

W poszczególnych działach znaleźć można materiały dostosowane do potrzeb konkretnej grupy wiekowej i konkretnej sytuacji. W dziale „Polecane premiery” czytelnicy znajdą aktualne opracowania filmów wchodzących właśnie na ekrany kin, publikowane w weekend premiery. Z kolei dział „Filmowe pogotowie wychowawcze” zawiera publikacje wskazujące filmy, które stanowią dobry punkt wyjścia do dyskusji z uczniami na palące tematy wychowawcze, wraz z linkiem do ich legalnego źródła oraz sposobami wykorzystania na jednej godzinie lekcyjnej. Niezastąpionym źródłem wiedzy są opracowania „Filmy z IPN-em”, w których specjaliści z IPN-u wspólnie z filmoznawcami opisują filmy poruszające niejednoznaczne kwestie związane z historią Polski.

Na portalu znajduje się także słownik terminów filmowych – ABC filmu, instruktaż korzystania z kamer wideo i programów montażowych, baza informacyjna dotycząca edukacji filmowej, wykaz form doskonalenia zawodowego, a także aktualizowane na bieżąco kalendarium wydarzeń filmowych w kraju.

Portal podjął także współpracę z Fundacją na rzecz Rozwoju Audiodeskrypcji KATARYNKA, wspólne działania zmierzają do przystosowania tekstów znajdujących się na portalu do potrzeb osób niedowidzących i niedosłyszących.

Portale dystrybutorów komercyjnych, np. portal Kino Klasa (Monolith Film), portal Kino Świat Edukacji (Kino Świat)

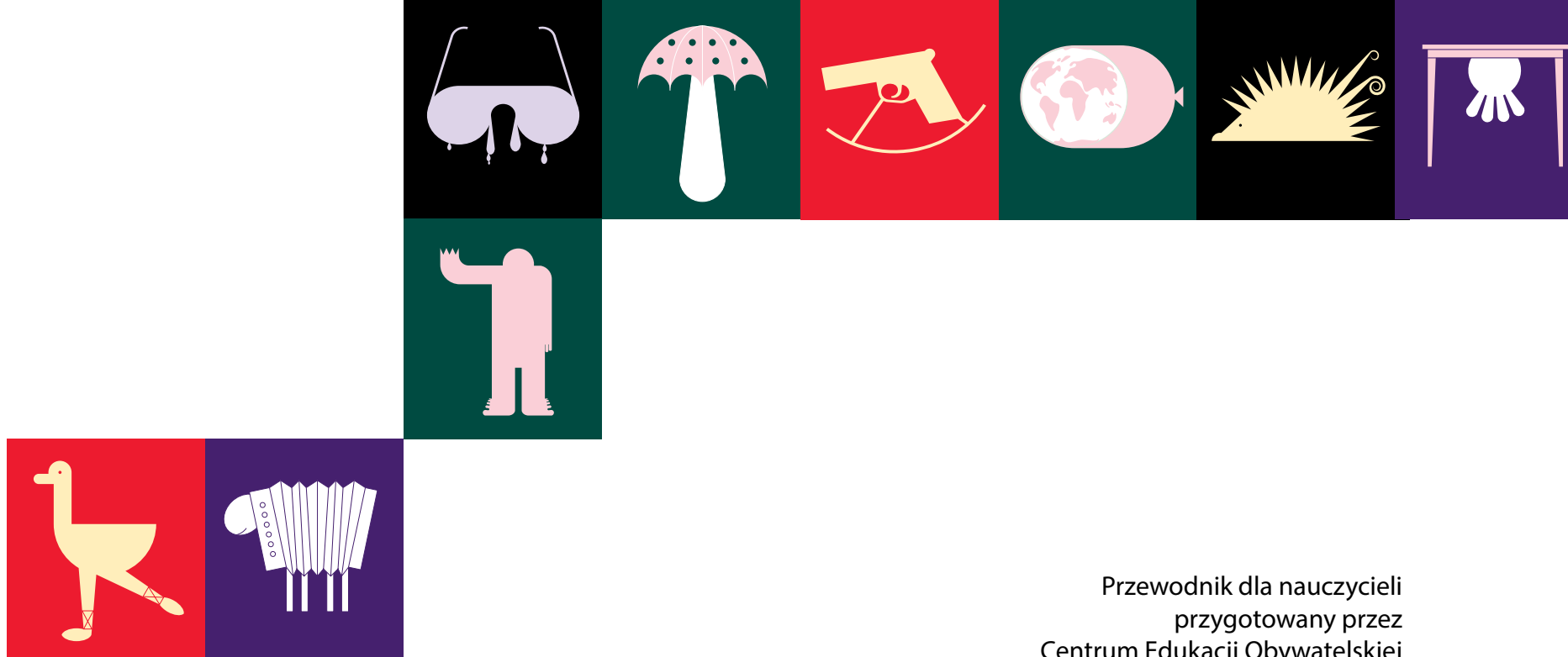
<http://www.kinoklasa.pl/>

<http://kinoswiatedukacji.pl/>

Dystrybutorzy komercyjni coraz większą wagę przywiązują do pokazów szkolnych i łączenia swojej oferty z edukacją. W efekcie w ostatnich latach znacznie wzrosła liczba i jakość materiałów pomocniczych towarzyszących premierom kinowym. Na specjalnych stronach, które dystrybutorzy kierują do edukatorów, można znaleźć wiele opracowań świetnie uzupełniających pokaz kinowy. Są to najczęściej scenariusze zajęć lekcyjnych oparte na danych tytułach, ale czasem też teksty wprowadzające odbiorców w świat filmu i opisujące tło społeczno-historyczne przedstawianych wydarzeń. Materiały pomocnicze są udostępniane nieodpłatnie, istnieje możliwość pobrania ich na dysk i wydrukowania dla własnych potrzeb.

Przykład ze strony Kino Świat Edukacji: materiały pomocnicze do filmu „**Marsz pingwinów 2**”, reż. Luc Jacque.

Przykład ze strony Kino Klasa: materiały pomocnicze do filmu „**Był sobie pies**”, reż. Lasse Hallstrom.

Przewodnik dla nauczycieli
przygotowany przez
Centrum Edukacji Obywatelskiej

Warszawa 2017

